VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallituksen esitys hyvinvointialueiden rahoituslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 38/2025 vp)

HALLITUSNEUVOS EEVA MÄENPÄÄ JA ERITYISASIANTUNTIJA ROOSA VALKAMA
HALLINTOVALIOKUNTA 30.5.2025

Vuonna 2026 voimaan tuleviksi ehdotetut muutokset

- **Hallitusohjelmassa linjattu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella jaettavan rahoituksen osuuden nostaminen 1,5 prosenttiin** (3 §)
  - Nostamista vastaavasti vähennetään asukas- ja tarveperusteisuuden osuuksia
  - Lisäksi hyte-kertoimen laskentatapaa täsmennetään alueita kannustavammaksi (15 §+asetus)
- **Muut aluekohtaisen rahoituksen määräytymistä koskevat muutokset:**
  - Lakisääteinen päivitys terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten painotuksiin uusimpien kustannustietojen perusteella (13 §)
  - Rahoituksen ennakoitavuuden parantamiseksi aluekohtaiset soten tarvekertoimet lasketaan kahden vuoden tarvekertoimien keskiarvona (14 §)
  - Pelastustoimen riskikertoimen määrittelyssä käytettävien tekijöitä ja niiden painokertoimia tarkistetaan (23 § + asetus)
- **Väliaikainen muutos (39 §): Julkisen talouden suunnitelman yhteydessä linjatut kertaluonteiset säästöt siirtymätasauksista** (15 milj. e v. 2026 ja 20 milj. e v. 2027)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) osuus rahoituksessa (3 §)

- Voimassa olevan lain mukaan aluekohtainen hyte-kerroin otetaan huomioon rahoituksessa vuodesta 2026 lukien. Vuosina 2023–2025 hyten osuus rahoituksesta on jaettu asukasperusteisesti.
- Hallitusohjelman mukaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella jaettavaa osuutta rahoituksesta ehdotetaan nostettavaksi
- Hyte-kriteerin osuutta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa nostettaisiin maltillisesti 0,5 prosenttiyksikköä noin 1,5 prosenttiin
- Nostoa vastaava rahoitus otettaisiin laskemalla asukasmäärän (nykyisin noin 13 prosenttia) ja palvelutarpeen (nykyisin noin 81 prosenttia) osuuksia kumpaakin 0,25 prosenttiyksikköä

Hyte-kertoimen laskentatapa (15 § + asetus)

- Rahoituslain **15 §:ssä ehdotetaan täsmennettäväksi asetuksenantovaltuutta siten, että tarkemmat säännökset annetaan asetuksessa myös hyte-kertoimen laskentatavasta** (josta jo osin säädetään voimassa olevassa asetuksessa)
- Voimassa olevan asetuksen mukaan hyte-kertoimen indikaattoreille muodostetaan THL:n aineistoihin ja asiantuntijatyöhön perustuvat tavoitearvot
- **Asetuksen sääntelyä täydennettäisiin säätämällä toimintaa kuvaavien indikaattorien laskentavasta**:
  - Paras alue saa 100 pistettä ja muut alueet suhteutetaan parhaaseen. Alueet, joilla ei ole tavoiteltuja toimenpiteitä, saavat 0 pistettä. Vain rokotekattavuudelle muodostetaan tavoitearvo.
- **Tulosindikaattoreiden laskentatapaa täsmennettäisiin:**
  - Tarkastellaan aluekohtaista suhteellista muutosta. Tavoitearvon ylittänyt alue saa 100 pistettä. Alittaneista paras alue saa myös 100 pistettä ja muut alueet suhteutetaan parhaaseen.
- Lausuntopalautteen perusteella läpinäkyvyyden parantamiseksi myös tulosindikaattorien tavoitearvoista tulisi säätää asetuksella (asetusluonnos laitetaan erikseen lausuntokierrokselle)

Terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten painotukset (13 §)

- Lakisääteinen päivitys vähintään kolmen vuoden välein → päivitettävä v. 2026
- Tarkoituksena on, että painot ja niistä johdetut laskennallisen rahoituksen perushinnat kuvaisivat mahdollisimman tarkasti alueiden todellista kustannusjakaumaa
- Voimassa olevassa laissa määritelty vuoden 2020 kustannustiedon perusteella. Painot muuttuvat vuosittain hyvinvointialueiden tehtävämuutosten perusteella.
  - Vuoden 2025 rahoituksessa terveydenhuollon painoarvo on 58,27 %, vanhustenhuollon 19,98 % ja sosiaalihuollon 21,75 %
- **Painotukset ehdotetaan päivitettäviksi vuoden 2023 kustannusten mukaan**
  - Terveydenhuolto 55,284 %, vanhustenhuolto 21,205 %, sosiaalihuolto 23,511 %
  - Vuoden 2023 jälkeen voimaan tulleet tehtävämuutokset otetaan huomioon kustannuksissa

Palvelutarvekertoimien ottaminen huomioon rahoituksessa kahden vuoden keskiarvona (14 §)

- Rahoituksen ennakoitavuuden parantamiseksi kunkin hyvinvointialueen palvelutarvekertoimet ehdotetaan otettavaksi rahoituksessa huomioon vuodesta 2026 lukien kahden viimeisimmän vuoden tarvekertoimien keskiarvona
  - Esimerkiksi vuoden 2026 tarvekertoimet laskettaisiin vuosien 2022 ja 2023 tietojen perusteella laskettujen tarvekertoimien keskiarvona
- Lausuntopalautteessa muutosta pääosin kannatettiin tai siihen ei otettu selvää kantaa. Lausunnoissa korostettiin, että muutoksen tulisi olla voimassa määräaikaisesti ja siitä tulisi luopua tietopohjan parantuessa. Mahdollisimman ajantasaisten tietojen käyttämistä pidettiin tärkeänä.
- Keskiarvon käyttäminen tasaisi tarvekertoimien vuosien välisen vaihtelun vaikutusta rahoitukseen, sillä yksittäisen vuoden tarvekertoimien vaikutus jakautuisi rahoituksessa kahden vuoden ajalle

Pelastustoimen riskikerroin (23 §)

- Pelastustoimen riskikertoimen määrittämiseksi hyvinvointialue jaetaan yhden neliökilometrin suuruisiksi ruuduiksi, joille kullekin Tilastokeskus laskee riskitason.
- Laissa käytetty riskiruutu ehdotetaan muutettavaksi termiksi **ruutu** (tekninen muutos)
- Maantieteellisesti usealle riskiluokkaan III ja IV kuuluvalle ruudulle sijoittuvan riskikohde tai toiminta otettaisiin huomioon kokonaisuutena siten, että se nostaisi vain yhden ruudun painokerrointa
- **Riskiluokkaan I ja II kuuluvien ruutujen painokertoimesta (1) säädettäisiin laissa**
- **Riskiluokkaan III ja IV kuuluvilla ruuduilla sijaitseville riskikohteille tai harjoitetulle toiminnalle voitaisiin säätää asetuksella eri painokertoimia (1-5) kohteen tai toiminnan aiheuttamaa palveluntarvetta määrittävien riskien mukaisesti**
  - Asetusluonnos vaikutusarviointeineen laitetaan erikseen lausuntokierrokselle
- Lisäksi lain sanamuotoa muutettaisiin vastaamaan nykyistä soveltamistilannetta siten, että tapahtuneet onnettomuudet eivät vaikuttaisi rahoitukseen

Kertaluonteinen säästö siirtymätasauksista (39 §)

- **Kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmassa linjattiin siirtymätasauksista tehtäväksi kertaluonteinen säästötoimenpide (15 milj. euroa v. 2026 ja 20 milj. euroa v. 2027)**
  - Alueiden taloustilanteet ovat eriytyneet eikä säästöjen kohdentaminen voi tapahtua siten, että yksittäisen alueen palvelujen järjestämisen edellytykset vaarantuisivat
  - Siirtymätasauksen tarkoituksena on ollut turvata hallittu siirtymä kohti rahoituksen laskennallista tasoa
- **Väliaikainen säästö kohdennettaisiin niille siirtymätasauslisää saaville alueille, joilla vähennys ei vaarantaisi palvelujen järjestämisen edellytyksiä. Muutoin siirtymätasauksia ei muutettaisi.**
  - Edellytystä arvioitaisiin v. 2023 ja 2024 tilinpäätösten mukaisten toteutuneiden kustannusten ja niiden perusteella laskennalliseen rahoitukseen vuosina 2025 ja 2026 tehtävän jälkikäteistarkistuksen kohdentumisen perusteella.
  - Siirtymätasauslisän porrastusta muutettaisiin näillä alueilla 24 €/as vuonna 2026 ja 30 €/as vuonna 2027
  - Muutos koskisi käytännössä vain **Helsingin kaupunkia**, jolle kohdentuu laskennallista rahoitusta toteutuneita kustannuksia huomattavasti enemmän. Helsingin rahoitus on ollut muita alueita turvatumpaa eikä sillä ole kertynyttä alijäämää vuosilta 2023-2024. Siitä huolimatta Helsinki saa rahoitukseen jälkikäteistarkistusta 150 ja 140 milj. euroa vuosina 2025 ja 2026. Muilla siirtymätasauslisää saavilla alueille on yli −500 e/as kertynyttä alijäämää (Pohjanmaalla −380 e/as.), joka on katettava vuoteen 2026.
  - Muutosten jälkeenkin Helsingin rahoitus kasvaa 3,8 % vuonna 2026 vuoteen 2025 verrattuna, mikä on enemmän kuin koko maan tasolla keskimäärin.

Hyvinvointialueiden rahoitus suhteessa kustannuksiin ja jälkikäteistarkistuksen kohdentuminen

Hyvinvointialue	Alueen tilinpäätöksen mukainen alijäämän tai ylijäämän määrä vuonna 2023, milj. euroa	Vuoden 2025 rahoitukseen sisältyvän jälkikäteistarkistuksen jakautuminen, milj. euroa	Alueen tilinpäätöksen mukainen alijäämän tai ylijäämän määrä vuonna 2024*, milj. euroa	Vuoden 2026 rahoitukseen sisältyvän jälkikäteistarkistuksen jakautuminen**, milj. euroa	Siirtymätasaus 2026** milj. euroa
Helsinki	29	151	29	145	117
Vantaa ja Kerava	-104	64	-75	61	0
Länsi-Uusimaa	-107	106	-11	100	0
Itä-Uusimaa	-35	24	-48	23	-19
Keski-Uusimaa	-67	45	-66	43	13
Varsinais-Suomi	-148	130	-126	124	-75
Satakunta	-52	56	-56	53	21
Kanta-Häme	-60	44	-49	41	-5
Pirkanmaa	-136	135	-56	128	0
Päijät-Häme	-47	54	-46	51	-38
Kymenlaakso	-31	46	-68	43	38
Etelä-Karjala	-30	32	-38	30	2
Etelä-Savo	-43	39	-46	37	33
Pohjois-Savo	-63	69	-77	66	-1
Pohjois-Karjala	-23	48	-45	46	-58
Keski-Suomi	-114	67	-138	64	18
Etelä-Pohjanmaa	-46	52	-65	49	0
Pohjanmaa	-38	45	-29	42	15
Keski-Pohjanmaa	-21	19	-17	18	-15
Pohjois-Pohjanmaa	-71	108	-52	102	-18
Kainuu	-19	22	-21	21	-1
Lappi	-91	57	-89	54	-43
Manner-Suomi yhteensä	**-1 316**	**1 412**	**-1 190**	**1 342**	**-15**

** Tilinpäätösarvio 2024*
*** Ilman HE-muutoksia*

Taulukkoon on korostettu keltaisella pohjalla siirtymätasauslisää saavat alueet

Esityksen vaikutuksista

Kahden vuoden tarvekertoimien keskiarvon vaikutus vuoden 2026 laskennalliseen rahoitukseen

- Tarvekertoimet vaihtelevat vuosittain aluekohtaisten tietojen perusteella (esim. Etelä-Karjalalla tarvekertoimen muutos 2025–2026 välillä vähentäisi rahoitusta −104 e/as.)
- Ehdotuksella tasattaisiin vuosikohtaista vaihtelua ottamalla huomioon kahden vuoden keskiarvo (tällöin esim. Etelä-Karjalan tarvekertoimien muutoksesta johtuen rahoitus vähenisi vain −52 e/as.)

Hyvinvointialue	Palvelutarvekertoimen* muutos, vuoden 2026 tarvekerroin ilman keskiarvoa	Palvelutarvekertoimen* muutos, vuoden 2026 tarvekerroin keskiarvolla	Voimassa olevan lain mukaan: Laskennallisen rahoituksen muutos, vuoden 2026 tarvekerroin ilman keskiarvoa, e/as.	Esityksen mukaan: Laskennallisen rahoituksen muutos, vuoden 2026 tarvekerroin keskiarvolla, e/as.
Helsinki	0,012	0,006	47	24
Vantaa ja Kerava	0,001	0,000	3	1
Länsi-Uusimaa	-0,005	-0,002	-17	-9
Itä-Uusimaa	-0,013	-0,006	-50	-25
Keski-Uusimaa	-0,008	-0,004	-29	-14
Varsinais-Suomi	0,006	0,003	24	12
Satakunta	-0,021	-0,010	-79	-40
Kanta-Häme	-0,004	-0,002	-16	-8
Pirkanmaa	-0,013	-0,006	-49	-25
Päijät-Häme	0,014	0,007	55	27
Kymenlaakso	-0,018	-0,009	-70	-35
Etelä-Karjala	-0,027	-0,014	-104	-52
Etelä-Savo	0,030	0,015	117	59
Pohjois-Savo	-0,008	-0,004	-32	-16
Pohjois-Karjala	0,018	0,009	68	34
Keski-Suomi	0,004	0,002	15	7
Etelä-Pohjanmaa	0,029	0,015	112	56
Pohjanmaa	-0,010	-0,005	-40	-20
Keski-Pohjanmaa	-0,011	-0,005	-41	-21
Pohjois-Pohjanmaa	0,000	0,000	-1	-1
Kainuu	0,008	0,004	31	15
Lappi	-0,002	-0,001	-6	-3

**Palvelutarvekerroin on laskettu painottamalla terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon tarvekertoimet niiden suhteellisella osuudella tarveperusteisesta rahoituksesta*

Hallituksen esityksen ehdotusten vaikutusarvio (laskennallinen rahoitus + siirtymätasaukset), vuoden 2026 rahoituksen tasolla

Taulukossa kuvataan vaikutusarvio aluekohtaisen rahoituksen muutoksesta vuonna 2026, kun huomioidaan hallituksen esityksen mukaiset muutokset.
Huom. Taulukossa ei kuvata rahoituksen muutosta vuosien 2025–2026 välillä.

Hyvinvointialue	Lakisääteinen päivitys tehtäväkohtaisiin painoihin (13 §), euroa	Lakisääteinen päivitys tehtäväkohtaisiin painoihin (13 §), e/as.	Hyte-kriteerin osuuden nosto sekä asukas- ja tarveperusteisuuden osuuksien lasku (3 §), euroa	Hyte-kriteerin osuuden nosto sekä asukas- ja tarveperusteisuuden osuuksien lasku (3 §), e/as.	Hyte-kertoimen laskentatavan muutos (1,5 % osuudella), euroa	Hyte-kertoimen laskentatavan muutos (1,5 % osuudella), e/as.	JTS-säästö, euroa	JTS-säästö, e/as.	Arvio rahoituksen muutoksesta yhteensä, euroa	Arvio rahoituksen muutoksesta yhteensä, e/as.
Helsinki	-7 702 944	-11	6 461 644	9	-1 315 257	-2	-15 766 080	-23	**-18 322 637**	**-27**
Vantaa ja Kerava	-4 244 648	-15	47 293	0	-837 802	-3	0	0	**-5 035 157**	**-17**
Länsi-Uusimaa	-8 552 143	-17	544 550	1	-122 438	-0	0	0	**-8 130 031**	**-16**
Itä-Uusimaa	-1 546 192	-16	-666 110	-7	-68 700	-1	0	0	**-2 281 002**	**-23**
Keski-Uusimaa	-3 163 599	-15	36 390	0	755 185	4	0	0	**-2 372 024**	**-11**
Varsinais-Suomi	-215 133	-0	446 314	1	419 752	1	0	0	**650 933**	**1**
Satakunta	2 179 866	10	-1 961 246	-9	1 576 331	7	0	0	**1 794 951**	**8**
Kanta-Häme	-132 789	-1	-409 377	-2	-577 536	-3	0	0	**-1 119 702**	**-7**
Pirkanmaa	-3 445 849	-6	309 301	1	-1 845 918	-3	0	0	**-4 982 466**	**-9**
Päijät-Häme	531 300	3	-444 849	-2	-185 238	-1	0	0	**-98 788**	**-0**
Kymenlaakso	2 078 154	13	-124 526	-1	426 036	3	0	0	**2 379 665**	**15**
Etelä-Karjala	348 790	3	23 101	0	-296 555	-2	0	0	**75 336**	**1**
Etelä-Savo	2 239 594	17	610 148	5	106 404	1	0	0	**2 956 146**	**23**
Pohjois-Savo	3 110 134	12	749 811	3	-295 600	-1	0	0	**3 564 345**	**14**
Pohjois-Karjala	2 063 724	13	130 663	1	-71 652	-0	0	0	**2 122 735**	**13**
Keski-Suomi	1 680 763	6	-1 282 869	-5	-1 169 681	-4	0	0	**-771 787**	**-3**
Etelä-Pohjanmaa	1 360 686	7	-601 680	-3	931 698	5	0	0	**1 690 704**	**9**
Pohjanmaa	-1 652 687	-9	-1 139 992	-6	-570 712	-3	0	0	**-3 363 391**	**-19**
Keski-Pohjanmaa	897 857	13	-431 110	-6	578 974	9	0	0	**1 045 722**	**15**
Pohjois-Pohjanmaa	8 410 821	20	-1 273 844	-3	1 291 170	3	0	0	**8 428 147**	**20**
Kainuu	1 499 202	22	228 216	3	481 119	7	0	0	**2 208 537**	**32**
Lappi	4 255 092	24	-1 251 827	-7	790 421	4	0	0	**3 793 686**	**22**
Manner-Suomi yhteensä	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**-15 766 080**	**-3**	**-15 766 080**	**-3**

Tässä taulukossa ei ole huomioitu tarvekertoimien keskiarvosta tulevaa vaikutusta, sillä kertoimien vuosittainen muutos ei ole sinänsä esityksestä aiheutuvaa vaikutusta. Tarvekertoimien keskiarvon vaikutusarvio on kuvattu erikseen.

Arvio rahoituksen kasvusta vuodelle 2026 vuoteen 2025 verrattuna

- Taulukossa kuvataan arvio rahoituksen kasvusta vuonna 2026 vuoteen 2025 verrattuna
  - Voimassa olevan lain mukaan rahoitus kasvaa alueittain 0,6–5,1 %
  - Ehdotetuilla muutoksilla rahoitus kasvaisi 1,5–4,9 %

- Rahoituksessa on otettu koko maan tasolla huomioon arvioitu palvelutarpeen kasvu, hyvinvointialueindeksin korotus, jälkikäteistarkistus ja tehtävämuutokset.

- Aluekohtaisessa rahoituksessa on huomioitu vuoden 2026 rahoituksen määräytymistekijöiden pohjana olevat tiedot (väestörakennetilaston tiedot, tarvekertoimet ja hyte-kerroin).

- Vuoden 2026 rahoitus tarkentuu vielä lopullisilla tiedoilla:
  - Syyskuussa hyvinvointialueindeksi, jälkikäteistarkistus tp24-tietojen perusteella, hyte-kerroin
  - Joulukuussa tehtävämuutokset

Hyvinvointialue	Rahoituksen kasvu vuonna 2026 voimassa olevan lain mukaan, prosenttia	Rahoituksen kasvu vuonna 2026, kun huomioidaan ehdotetut muutokset, prosenttia
Helsinki	5,0 %	**3,8 %**
Vantaa ja Kerava	4,3 %	**3,9 %**
Länsi-Uusimaa	4,5 %	**4,4 %**
Itä-Uusimaa	3,1 %	**3,2 %**
Keski-Uusimaa	2,8 %	**2,9 %**
Varsinais-Suomi	5,1 %	**4,9 %**
Satakunta	0,9 %	**1,9 %**
Kanta-Häme	3,3 %	**3,5 %**
Pirkanmaa	3,1 %	**3,4 %**
Päijät-Häme	5,1 %	**4,6 %**
Kymenlaakso	0,7 %	**1,5 %**
Etelä-Karjala	0,6 %	**1,7 %**
Etelä-Savo	4,5 %	**3,8 %**
Pohjois-Savo	3,3 %	**3,8 %**
Pohjois-Karjala	5,1 %	**4,7 %**
Keski-Suomi	3,4 %	**3,3 %**
Etelä-Pohjanmaa	4,9 %	**4,0 %**
Pohjanmaa	2,5 %	**2,7 %**
Keski-Pohjanmaa	2,9 %	**3,7 %**
Pohjois-Pohjanmaa	3,6 %	**4,1 %**
Kainuu	3,5 %	**3,5 %**
Lappi	3,7 %	**4,1 %**
Yhteensä	**3,7 %**	**3,7 %**

Rahoituksen kasvuprosentit poikkeavat 30.4. julkaistusta hyvinvointialueiden vuoden 2026 rahoituslaskelmasta, sillä HE:n vaikutusarvioissa on huomioitu vain esityksen antamisen ajankohtana vuodelle 2026 tiedossa olevat tehtävämuutokset, joista on voimassa oleva laki tai annettu hallituksen esitys. Lisäksi rahoituksessa on huomioitu jälkikäteistarkistus vuoden 2024 tilinpäätösarviotietojen mukaisena.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

HALLITUSNEUVOS EEVA MÄENPÄÄ
ERITYISASIANTUNTIJA ROOSA VALKAMA
ETUNIMI.SUKUNIMI@GOV.FI